

ضرورت بازنگری در فاز دوم طرح تحول یارانه ها در چارچوب طرح تحول اقتصادی کشور

داود چراغی، کارشناس اقتصادی

جهان صنعت

یکی از مهمترین اقدامات اقتصادی دولت در سالهای اخیر، طرح گسترده اصلاح نظام اقتصادی کشور در قالب طرح تحول اقتصادی است. این طرح بصورت پازل هفت بخش مهم اقتصادی کشور را در کنار هم برای اصلاح نواقص نظام اقتصادی کشور براساس عمده ترین چالش های و مشکلات آن، تنظیم نموده است. بطوریکه هدف نهایی و اصلی که همان رشد و توسعه مطلوب اقتصاد کشور است با اصلاح مشکلات ساختاری در هر هفت طرح مد نظر محقق خواهد گردید. البته برخی از این طرحها از اهمیت بیشتری نسبت به دیگر طرحها برخوردار است که طرح هدفمندی یارانه از آن جمله است. هدف اصلی این طرح هدفمند نمودن توزیع یارانه های مد نظر دولت در اولویت اول باتوجه به اقشار کم درآمد و آسیب پذیر و در اولویت بعدی حمایت از تولید کالا و خدمات در کشور بوده است. ضمن آنکه اهداف بیشتر دیگری در زمینه موضوعاتی همچون کاهش ضایعات، آلودگی هوا، قاچاق و... در چرخه اقتصادی کشور هم در تولید و هم در مصرف کالا و خدمات مد نظر بوده است. در هر حال آنچه بیشتر کارشناسان و خبرگان اقتصادی در آن وفاق داشتند، عدم تداوم پرداخت یارانه بصورت قیمتی با روش قبل از اجرای طرح هدفمندی بوده است.

بدین ترتیب دولت بصورت جدی اقدام به اجرای این طرح در جهت اصلاح ساختار اقتصادی کشور در جهت اهداف فوق الذکر نمود. براین اساس باتوجه به پیش بینی مربوطه اقدامات گسترده ای را برای عملیاتی شدن فاز اول این جراحی بزرگ اقتصاد ایران، برای وارد آمدن کمترین آسیب به عموم مردم به خصوص اقشار آسیب پذیر و کم درآمد و بخش های تولیدی کشور انجام داد. اما اجرای این طرح با تحولات گسترده ای در داخل و خارج از کشور همراه گردید. ضمن آنکه باید توجه داشت که اجرای طرح در کوتاه مدت همراه با آثار مثبت فراوانی در کاهش ضایعات، قاچاق، مصرف و... از یک سو و بهبود درآمد خانوارهای کم درآمد، افزایش تولید و.. از سوی دیگر بود. اما بعد از مدتی اجرای طرح با مشکلات اساسی در زمینه تامین نقدینگی مورد نیاز برای توزیع مبلغ یارانه نقدی افراد خواهان دریافت آن و عدم اجرای تعهدات دولت در کمک به تولیدکنندگان کوچک و بزرگ روبرو گردید. در این بین فشارهای کشورهای دیگر در تشدید تحریم علیه اقتصاد ایران در خرید نفت و محصولات

مرتبط با آن به همراه جلوگیری از مبالغت مالی و همچنین خرید کالا و خدمات وارداتی، نیز شرایط اولیه پیش بینی شده در طرح را برهم زد. البته باید توجه داشت که اجرای فاز اول این طرح کمک زیادی در کاهش فشارهای تحریم به خصوص در زمینه کاهش مصرف برخی کالاها و عدم ضرورت واردات آنها بعد از تشدید تحریم به همراه داشت. در نتیجه اگرچه در ماههای اخیر انتقادات زیادی برای مسائل و مشکلات اجرای فاز اول نقدی کردن یارانه ها به دولت گرفته می شود اما باید توجه داشت که اجرای این طرح در آن زمان ضروری و مناسب بود. اما تداوم آن در حال حاضر نیاز به مطالعه و بررسی شرایط داخلی و خارجی از یک سو و همچنین بازنگری در این طرح باتوجه به تغییرات صورت گرفته بعد از اجرای فاز اول از سوی دیگر دارد.

در هر حال امروزه ضرورت دارد که دولت اقدامات گسترده تری برای حمایت بیشتر از اقشار کم درآمد و نیازمند به کمک های یارانه ای انجام دهد، ضمن آنکه باید افرادی که توان تامین مالی مخارج خانواده شان را دارند و نیازی به کمک یارانه ای دولت ندارند، از فهرست دریافت کنندگان یارانه دولت حذف گردند. تا این امکان برای دولت بوجود آید که کمک بیشتری به نیازمندان بنماید، همچنین فشار کمتری به دولت برای تامین هزینه یارانه ها وارد گردد. البته باید اقدامات مناسب و مطلوب نیز برای شکل گیری تولید کالا و خدمات در کشور جهت تجهیز عرضه به بازار داخلی و بازارهای سایر کشورها باتوجه به مشکلات تحریم صورت پذیرد. این امر میسر نمی باشد مگر با بررسی و مطالعه بیشتر عملکرد اجرای فاز اول و همچنین بازنگری در فاز دوم طرح هدفمندی یارانه. ضمن آنکه همچنان که در طرح اولیه طرح تحول اقتصادی، هفت موضوع مشخص و اساسی برای اصلاح نظام اقتصادی کشور در نظر گرفته شد، در حال حاضر نیز باید مجددا بررسی و مطالعه در زمینه عملکرد سایر طرحهای تحول و آثار انجام طرح ها بر نظام اقتصادی کشور، انجام گیرد. تا در صورت ضرورت آن طرحها نیز در فازهای بعدی ادامه یابند و یا طرحهای جدیدی برای اصلاح نظام اقتصادی کشور اضافه گردد. در کل باید توجه داشت که اقتصاد کشور به صورت زنجیره ای از فرآیندهای به هم پیوسته در کل چرخه شکل می گیرند. براین اساس برای رشد و توسعه اقتصاد کشور، باید به تمام اجزای این زنجیره به صورت سیستمی توجه شود. در این ارتباط می توان به طرح تحول نظام توزیع اشاره داشت که در زنجیره تامین کالا و خدمات کشور در آخرین حلقه بعنوان یک گلوگاه اقدام به عرضه کالاها و خدمات تولیدی و یا وارداتی به مصرف کنندگان می نماید. در نتیجه

اگر نظام توزیع نتواند بخوبی وظایف خود را انجام دهد هم بخشهای پیشین زنجیره که در برگیرنده بخشهای مختلف تولید، فرآوری، بسته بندی، ذخیره سازی و حمل و نقل می باشند، با مشکلاتی در جریان کالا و جریان تامین مالی روبرو خواهند شد و هم مصرف کنندگان بعنوان دریافت کنندگان کالا و خدمات نظام توزیع، مجبور به پرداخت هزینه بیشتری برای دریافت کالا و خدمات نامناسب و بی کیفیت می گردند. در نتیجه در صورت عدم اصلاح نظام توزیع کالا و خدمات، اجرای طرح هدفمندی یارانه ها نیز با مشکلات جدی روبرو خواهد گردید. چنین وضعیتی در زمینه همه طرحهای تحول نظام اقتصادی کشور وجود دارد. براین اساس دولت به همراه توجه به اصلاح فاز دوم طرح تحول یارانه ها، باید به سایر طرحهای تحول مد نظر توجه نماید. ضمن آنکه باید توجه نماید که اگر بخش دیگری نیز برای اصلاح نظام اقتصادی نقش کلیدی و مهم دارد نیز مورد توجه برای اصلاح قرار گیرد.